

Rusko za posledních Romanovců, únorová a říjnová revoluce v Rusku

Poslední Romanovci:

- Mikuláš I. (1825-1859)
- Alexander II. (1855-1881)
- Alexander III. (1881-1894)
- Mikuláš II. (1894-1917)

Mikuláš I. (1825-1859)

- Pravoslaví, samoděržaví, ruská národnost
x „západní nákaze“
- Slavjanofilové
- Zapadnici
- Krymská válka (1853-1856) – bezmocnost v zahraniční politice

Alexander II. (1855-1881)

- Proreformní
- 1861 Manifest o zrušení nevolnictví
- „osudová polovičatost“
- Berlínský kongres 1878
- X narodnici, „narodnaja volja“ -atentát

Alexander III. (1881-1894)

- Útlak, netolerance, násilná rusifikace

Mikuláš II. (1894-1917)

- **Mikuláš II.**, (1894-1917)
- poslední car z rodu Romanovců, svržen únorovou revolucí
- Alexandra Fjodorovna ,
- Carevič Alexej Nikolajevič (dědičně stížený hemofilií)
- Od revoluce 1905-Duma

VÝCHODNÍ FRONTA V LETECH 1914–1918

průběh fronty:

..... v září 1914

----- v září 1915

— · · · — v prosinci 1917

———— na jaře 1918

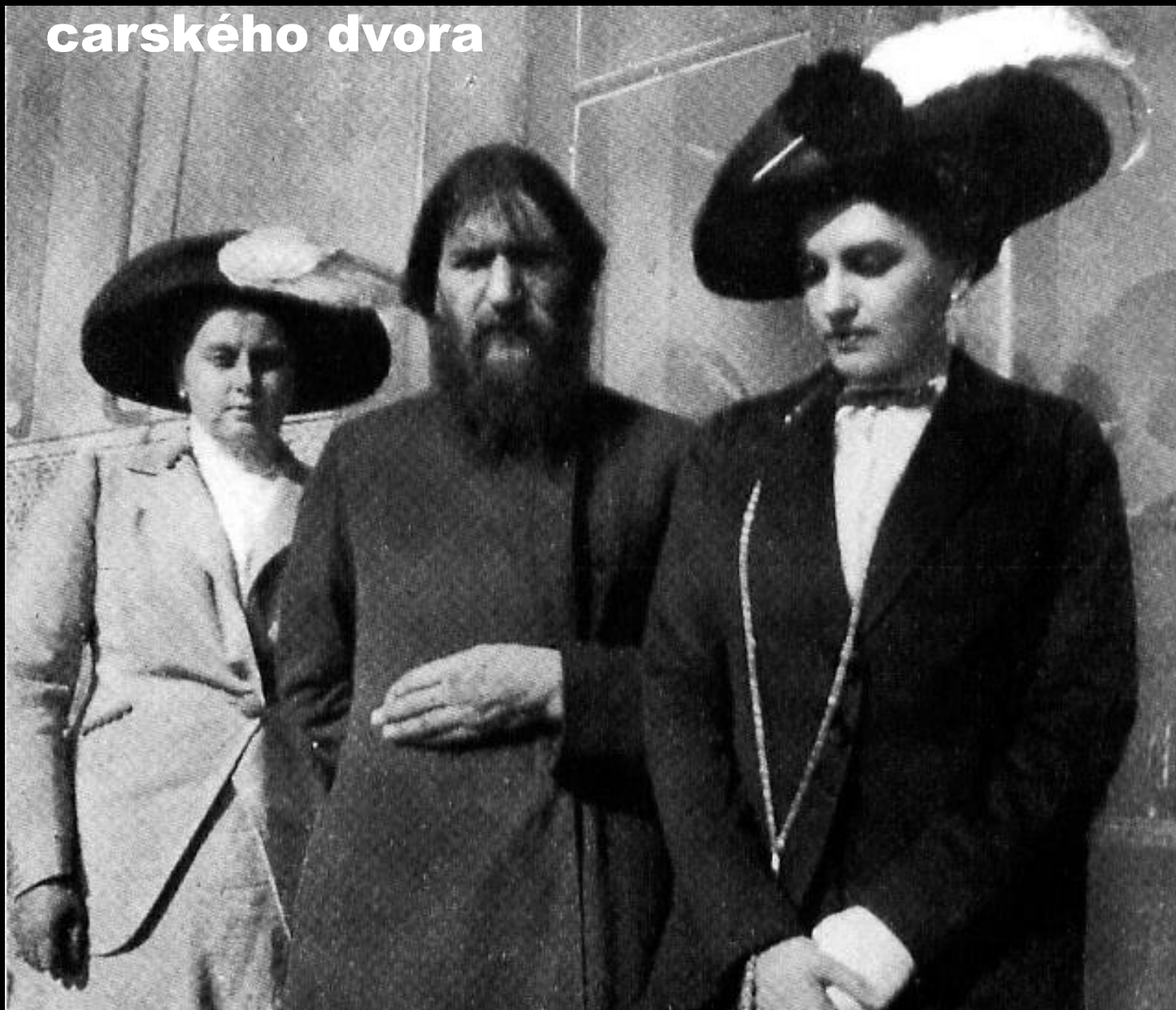

1. světová válka

Nelze jednoznačně říci, že by Rusko 1.SV chtělo (západní historici tvrdí že svým programem získat úžiny na Bosporu bylo hlavním podněcovatelem). Do války vstupuje 1. srpna 1914. Špatně vyzbrojená armáda již od roku 1915 spíše ustupuje (např. porážka u Tannenberku).

Za první světové války se v Rusku projevuje **hospodářský rozvrat** (ten má negativní dopad na zásobování, a to jak vojsk, tak i měst). Hospodářský rozvrat byl také nepřímo podmíněn válečnými neúspěchy Ruska, které způsobovaly i morální zhroucení obyvatel. Od roku 1916 dochází k vnitřnímu rozkladu Ruské armády a k rozkladu carského systému, jehož vážným problémem je korupce. Carský dvůr je ovládán Rasputinem („šílencem s velkou mocí“). Rok 1916 byl provázen neustálými stávkami, demonstracemi a nepokoji na venkově. Ve vojsku probíhala také dezerce.

RASPUTIN – šedá eminence carského dvora

Rasputin si
připoutal carský
pár především tím,
že dokázal léčit
následníka trůnu
Alexeje.

Na carevnu
působily jeho
schopnosti tak,
že nikdo nemohl
ohrozit jeho
postavení u dvora.

Pomocí carevny ovlivňoval
politická i vojenská
rozhodnutí Mikuláše II.

Poslední léta vlády
Romanovců je vyplněno
řáděním Rasputinovy
bandy – obžerstvím,
opilstvím, náboženským
šílenstvím, mravním
úpadkem.

30.12.1916 – byl zastřelen
spiklemci v čele s
knížetem Jusupovem

Únorová revoluce 1917 (demokratická) 8- 15. 3

- podle našeho kalendáře v březnu
- centrum Petrohrad (MDŽ, stávky dělníků...)
- → abdikace cara → 2 centra moci (dvojvládí):

prozatímní vláda (z poslanců Dumy, liberálové: kníže Lvov, později Kerenskij): má legitimitu bez reálné moci, pokračuje, ve válce → brzká ztráta sympatií veřejnosti

petrohradský Sovět (rada dělníků a vojáků - menševici, eseři): po jeho vzoru zřizovány sověty po celé zemi i v armádě, má reálnou moc bez legitimacy

(menševici- klasičtí marxisté, eseři soc.revolucionáři) zatím ne bolševici!

Prozatímní vláda

G. Lvov

A. Kerenski

Ministr
spravedlnosti, války,
Premiér Prozatímní vlády
i vrchní
velitel vojsk v době
existence ruské
demokratické republiky

Vzestup bolševiků

- Bolševici vznikli jako neformální menšinová frakce SDDSR na jejím II. sjezdu v roce 1903. Na pražském sjezdu v lednu 1912 se organizačně osamostatnili, přijali název SDDSR(b), ale stále zůstávali formálně součástí jednotné Sociálně demokratické dělnické strany Ruska. Po únorové revoluci v roce 1917 Leninovi stoupenci v srpnu 1917 formálně odešli ze strany a na slučovacím sjezdu s Trockého frakcí založili samostatnou SDDSR(b). Měla 23 600 členů. (Rusko v té době mělo 100 milionů obyvatel)

Důvody vzestupu bolševiků

- Prozatímní vláda (není schopna sestavit parlament, frakce se hádají mezi sebou, vládne Sovět, ale také nejednotný)
- Prozatímní vláda stále podporuje Dohodu (nechce ukončit válku)
- + bolševici: podpora Německa!!! 50 mil zlatých marek, 9 – 10 tun zlata: umožňuje vydržovat množství agitátorů, gardistů, deníků
- + demagogický program „Dubnové teze“ – Lenin (mír, půda rolníkům, diktatura proletariátu, kritika kapitalismu, imperialismu program ,komunistické str.)

Aleksandr Fjodorovič Kerenskij

Vladimír Iljič Uljanov - Lenin

Konec dynastie Romanovců

- car ovládaný svou manželkou a Rasputinem
- zachování samoděržaví pokládal za jedinou možnou formu vlády v Rusku „**Ano, já nikdy, v žádném případě nedám souhlas ke konstituční formě vlády, neboť ji považuji za škodlivou národu, svěřeného mi Bohem...**“
z deníku v r. 1904

- revoluce si žádala jeho odstoupení
- 15.března 1917 se v carské železničním voze ve Pskově vzdal trůnu a abdikoval
- celé carské rodině bylo uloženo domácí vězení
- v Carském Selu, pak v Tobolsku a nakonec v Jekatěrinburgu, kde byli všichni 17.7.1918 zastřeleni bolševickou popravčí četou

Říjnová socialistická „revoluce“ - komunistický převrat

- říjnová revoluce: 25. října , podle našeho 7. listopadu) bolševický převrat, nekrvavé převzetí moci
- 5.listopadu je na tajném zasedání ÚV bolševiků přijata rezoluce o ozbrojeném povstání a 7. listopadu se ozývají první výstřely z křižníku Aurora a zanedlouho je obsazen Zimní palác, bolševické gardy již předtím obsadily nádraží, elektrárny, mosty, banky a jiná strategická místa.

■ Revoluce?

- revoluce zavedla bolševická propaganda.
- s revolučními ideály by musela souhlasit a zapojit se do ní aktivně většina obyvatel, což nebylo. Ani obyvatelé Petrohradu nevěděli, „že se něco děje“!
- Převzali moc v Sovětu, nakonec nová vláda sestavena jen z bolševiků (9. 11.)

1. Akce bolševiků

- Dekret o míru,
- Dekret o půdě (znárodnění veškeré půdy X statkářské, církevní)
- Dekret o vládě lidových komisařů (Lenin) v Dekret o právu národů na sebeurčení (Finsko, Pobaltí, část Polska)
- Dekret otisku (x kontrarevolučnímu tisku, cenzura)
- 3.3. příměří v Brestu Litevském

Občanská válka

- tvrdý postup bolševiků, teror proti oponentům „nepřátelským třídám“ (vlastníci, úředníci, důstojníci),
- formování opozice na jihu Ruska: snaha čelit bolševikům vojensky
- chaotická povaha války: všichni proti všem, jediná koordinovaná a cílevědomá skupina jsou bolševici
- mimořádná krutost

Protistrany

- 1. „bílí“ nesourodá fronta konzervativců, carofilsky orientovaných vojáků, kozáci
- 2. neruské národy: využívají úpadku Ruska a vyhlašují nezávislost – Poláci, Finové, pobaltské národy, někteří pouze přechodně: Ukrajinci, Gruzínci, Arméni
- 3. intervenční jednotky:
 - **Britové** (sever, Archangelsk)
 - **Francouzi** (jih, Oděsa)
 - **Američané, Japonci** (Dálný východ, Vladivostok)
 - nejdůležitější Čs. Legie – ovládají transsibiřskou
- Rudá armáda (Trockij): centrálně řízená, lepší organizace, disciplína,
- bolševici ovládají centrální Rusko → kontrola průmyslových kapacit a železniční sítě → možnost operativně přesouvat jednotky
- naprostá bezohlednost: „válečný komunismus“ – rekvizice z venkova pro město a armádu

Venkov ve válce

- venkov – „zelení“, decimován oběma armádami, brání se zřizováním milicí, podmaněn 1921 (hladomor)

Dispensing food to the hungry. A slice of bread is treasured more than you treasure a Sunday dinner

Důsledky

- cca 10 mil mrtvých, dalších 5 mil. v důsledku hladomoru,
- devastace průmyslu (1921: 12% výkonu z r. 1913)
- vznik bolševismu – 1919: vznik Kominterny: nástroj bolševické diverze: snaha ovládnout soc. dem. hnutí, zcela podřízena zájmům strany
- 1922 – vyhlášen SSSR: formálně federace, fakticky centralisticky řízené impérium

- <https://www.stream.cz/slavedny/771237-den-kdy-komuniste-ovladli-nejvetsi-zemi-sveta-7->
- <https://www.stream.cz/slavedny/10011309-den-vyvrazdeni-carske-rodiny-17-cervenectopad>